

A HAZA VIGYÁZ RÁD

– Az emberek állama

**A szociáldemokraták ajánlata
egy emberibb világra**

Előterjesztette:

Gyurcsány Ferenc, Dr. Molnár Csaba, Dobrev Klára

Elfogadta:

A Demokratikus Koalíció Elnöksége, és az Árnycormány

Magyarország a Nyugatot választotta. Ez történelmi sorsa. A Nyugat jelenti a jobb, szabadabb, a méltó élet lehetőségét. A modern világ, benne a politikai Nyugat világa az elmúlt évtizedekben feszültségekkel terhes átalakuláson megy keresztül. Ha őrizni, vigyázni kívánjuk életünket, ha élhetőbbé, gazdagabbá kívánjuk tenni, akkor van, amin változtatni kell.

A nyugati emberek sokasága elvesztette hitét, hogy korábbi eszményei, a szabadság, az egy másért is viselt felelősség, a be- és elfogadó emberi, közösségi létezés alapján szervezett világ képes-e továbbra is biztosítani az emberek jólétét. Sokak, egyre többen azt tapasztalják, hogy nem. A korábbi perspektívák, a remények beszűkültek, a nagyszerű személyes és közösségi álmok helyét a növekvő kiszámíthatatlanság, bizonytalanság, a távlatok hiánya vette át.

Álmodtunk egy jobb világról, ami mostanra megint csak álmoknak tűnik. Ideje újratervezni, cselekedni, biztonyságát adni annak, hogy a jóléthez, a felemelkedéshez vezető út a Nyugathoz kötődő eszményeken keresztül vezet.

Erős, az emberekre vigyázó állammal, az emberekkel közösen a felemelkedésért, a biztonságért, a szabadságért, Magyarországért, Európáért!

I) Mi történt?

1. Az elmúlt másfél-két évtizedben a nyugati világ mindennapjait élő emberek egyre meghatározóbb véleményévé vált, hogy a korábban remélt, részben tapasztalt szabadságból mostanra a hatalmasok uralma lett, az egyenlőség álom maradt. A testvériség egymásra vigyázó biztonysága helyett a magányossá vált ember kiszolgáltatottsága tartja bizonytalanságban a többséget.
2. A tőkének, a vállalatoknak, tulajdonosainak és menedzsereiknek az államok által az elmúlt évtizedekben adott nagyobb szabadság minden korábbinál nagyobb vagyon- és jövedelmi különbségekhez vezetett, a leggazdagabbak szűk világán kívül az emberek, a családok többsége nem vagy alig részesült az elmúlt időszak gyarapodásából.
3. A gazdasági, üzleti hatalmasságok növekvő gazdasági befolyásukat egyre inkább kiterjesztették a politikai folyamatok alig átlátható, ellenőrizhető befolyásolására is. Így sokak szemében a demokratikus politikai rendszer az erősek önző akaratérvényesítésének a kiszolgáltatott többséget félrevezető álcája lett.
4. Mindezekon túl új globális kockázatok jelentek meg vagy váltak a korábbiaknál is egyértelműbbé, mint például a globális felmelegedés, ettől nem függetlenül a migráció, vagy éppen a mesterséges intelligencia egyre gyorsuló ütemű fejlesztésének és mindent átható alkalmazásának egyre beláthatatlanabbnak tűnő következményei.

Egyre tömegesebbé és határozottabbá vált az a vélemény, amely a társadalmi, kulturális változásokban nem az előrehaladás, a progresszió, a jobb jövő, a jobb élet lehetőségét véli felfedezni, hanem a változásokat egyre inkább a kiszámíthatatlansággal, veszélyekkel, kiszolgáltatottsággal köti össze, azt az érzést erősítvén, hogy az egyén elveszítette, vagy éppen elveszíti a saját élete feletti uralmat.

5. A felemelkedés, a gyarapodás, a kiszámíthatóság növekedésének százmilliókat elérő amerikai és nyugat-európai évtizedei így aztán véget értek. Az egzisztenciális elbizonytalanodás kikezdte a korábbi társadalmi, közösségi kötődéseket, megkérdőjelezte a stabilnak hitt egyéni és csoportos identitásokat. Mindez azt eredményezte, hogy az emberek növekvő része aggodalommal tekint a jövőre, bizonytalannak látja az életét, egyre többen veszítik el bizalmukat a II. világháborút követően kialakult gazdasági, politikai rendszerben, a képviselői demokrácia hagyományos működésében, intézményeiben, szereplőiben.
6. Mindeközben a II. világháborút és a kelet- és közép-európai államok rendszerváltását követően kialakult világtrend is átalakulóban van. Kína megerősödése, növekvő világgazdasági, világhatalmi ambíciói új kihívások elé állítja az Egyesült Államokat, az Európai Uniót. Oroszország Ukrajna elleni agressziója pedig a nemzetközi szerződések sokaságával létrehozott és megerősített európai rend nyílt felrúgását jelenti, ami elnyúló, tartós európai és globális bizonytalanság okozója lehet.
7. Mindezen kockázatok, bizonytalanságok nyomán, a kiszámíthatatlanságra és csatlódásra válaszul növekszik a radikális megoldásokat ígérők és keresők tábora. A korábban meghatározó kulturális, társadalmi, gazdasági, politikai, geopolitikai partnerség, elfogadás helyett mostanában a kizárólagosságra, az elkülönülésre, a felülkerekedésre való törekvés egyre erősödő hulláma hódít. Ennek nyomán új, egyre élesebb konfliktusok sokasága jelenik meg a legkisebb, a lakóhelyi közösségektől kezdve a nemzeti szintereken keresztül a globális közéleti arénáig bezárólag. Még nem dőlt el, hogy bizonytalanságba vezető, mély kataklizmát okozó szétesésnek, vagy egy jobb világnak utat nyitó, teremtő átépülésnek vagyunk a résztvevői, tanúi, rossz esetben áldozatai.
8. A radikális szélsőjobboldali pártok válaszait ismerjük. Ezek a politikai erők és vezetőik nyitnak újabb utat a gazdagok további gyarapodásának, és tűrik a többség növekvő leszakadását, reménytelenségét. Ők a lehangosabbak, nem vesznek tudomást a klímaváltozásról és nem is kívának tenni semmit ellene. Úgy viselkednek, mint akik azt hiszik, hogy egyszerű fizikai korlátokkal tartósan elejét lehet venni a globális népvándorlásnak. Ebből a körből kerülnek ki az úgynevezett oltásszkeptikusok politikai képviselői is, akik nem hisznek a

koronavírus elleni globális fellépés szükségességében, az oltás eredményességében. Mindeközben kezdeményezően szítják a demokratikus politikai intézményrendszer elleni bizalmatlanságot, ha tehetik, vezérelvű rendszert építenek, útját állják az átfogóbb, mélyebb nemzetközi együttműködésnek, nemzetközi szerződéseket mondanak/rúgnak fel, akadályozzák az Európai Unió szorosabb cselekvési egységét.

A radikális, szélsőséges irányzatok igényt tartanak arra, hogy a nemzeti közösség és tagjai a felülről, az általuk megfogalmazott, nemegyszer álszent, kereszténynek hazudott, konzervatívnak mondott erkölcsi rend szerint éljenek. Elvárják, hogy az emberek a politikai vezetők által nyilvánosan megvallott vallási meggyőződést kövessék. Az általuk képviselt hitvilágot a kizárólagosan helyes, mindenki által követni rendelt, felsőbbrendű eszmének tekintik, az állami közhatalom befolyását ki kívánják terjeszteni a magánélet legkülönbözőbb területeire.

9. A növekvő bizonytalanság, az egymásra torlódó feszültségek, válságok természetesen felerősítették a kollektív és az egyéni biztonságra való törekvést, felértékelték a hagyományos közösségek, a nemzet, a család megtartó erejének jelentőségét. Ezt a valós igényt használja fel saját igénye szerint a populista szélsőjobb, nacionalista politikájának hátteréül.

Kelet- és Közép-Európa sajátos történelme miatt, a nemzeti lét elvesztésének kollektív egzisztenciális félelme nyitottabbá teheti ezen országokat a nacionalista politikai kurzus támogatására, a radikális populista pártok kormányra kerülésére, ahogy ezt Lengyelországban és Magyarországon látjuk.

10. A jelenlegi magyar kormányt is radikális szélsőjobboldali meggyőződés vezeti, és ennek megfelelő politikát folytat. A kormány a meghatározó történelmi tradícióval szemben távolságtartó, egyes esetekben ellenséges viszonyt ápol Nyugat-Európával, a demokraták vezette Egyesült Államokkal, eközben a szívéllyességen is túlmutató barátságot, együttműködést ápol Oroszországgal, Kínával vagy Törökországgal. Visszaélve a választási felhatalmazással kiépítették az államhatalom kizárólagos gyakorlásának feltételeit, az ellenőrizetlen túlhatalom birtokában példátlan közhatalmi, vagyoni, jövedelmi átrendeződés történt meg a hatalomhoz közel álló körök, csoportok leplezetlen kedvezményezésével. Magyarországon sokak szerint politikai és gazdasági értelemben vett bűnözőállam uralkodik.

11. Mi azt gondoljuk, hogy a nyugati világnak, benne Magyarországnak el kell utasítania a radikális szélsőjobboldali alternatívát és új, globális-nemzeti progresszív politikát kell ajánlania. Az alábbiakban arra teszünk javaslatot, hogy milyen választ adjon a nyugati szociáldemokrácia, illetve egyes esetekben speciálisan a magyar demokratikus baloldal a fentiekben jelzett kihívásokra.

II) Nem a szabadsággal van baj, hanem annak hiányával

12. A nyugati világ soha korábban nem tapasztalt jólétét a szabadság tette lehetővé. A szabad eszmei-, kulturális-, tudományos-, politikai- és gazdasági/üzleti szerveződések megteremtése és annak intézményesülése.
13. A szociáldemokraták nem a szabad nyugati világ ellen, hanem annak megerősítéséért, az iránta érzett elhivatott közbizalom helyreállításáért küzdenek, és mindezek érdekében lényegi korrekciókat javasolnak.
14. A populistákkal szemben éppen azt állítjuk, hogy nem a szabadsággal, a szabad világgal van a baj, hanem a valóságos szabadság hiányával. Mert ahol a szabadság csak jog, de nem a hétköznapokat behálózó lehetőség, ott a szabadság az erősek szabad uralmát és a többség alávetettségét teremti meg.
15. A mi szociáldemokráciánk az egyenlő lehetőségek megteremtésére törekvő, szabadság- és felelősségpárti szociáldemokrácia.
16. Éppen ezért nem kevesebb, hanem több szabadság kell, de nem keveseknek, hanem mindenkinek, ezért a szabadságot ki kell bélelni a szabadsággal való élés lehetőségével és meg kell tölteni a másokért, a hazáért, ez emberiségért, a Földért viselt egyéni és közösségi felelősséggel.
17. Az éledező, differenciálatlan, indulatokra építő, azokat gerjesztő tőke- és gazdagellenes közitéletre a tőke szabadságával arányos, a mainál nagyobb, szélesebb felelősségviselés a helyes válasz. Mert a csalódott, elfáradt embereknek a lényegben igazuk van: a tőkének, a vállalatoknak, a milliárdosoknak kiterjedt felelősséget kell vállalniuk az emberekért, a közvetlen környezetükért, a körülöttük lévő világért. Ez a felelősség önkéntes, személyes és vállalati belátáson, valamint jogi normákon nyugszik.

III) Globális bajokra progresszív globális-nemzeti politika a válasz

18. Félrevezetőnek, időnként tudatosan manipulatívnak gondoljuk az elmúlt években kialakult élés vitát a globalizmusról, vagy éppen az európai föderalizmus kontra nemzeti politikák szembeállítását.

19. Több dologról kell az emberiségnek közösen dönteni, és többről az emberek mindennapi közösségeinek, például a lakó- és munkahelyeken.
20. Az emberi élet tiszteletét, méltóságának védelmét, a megkülönböztetés tilalmát, az alapvető emberi, polgári jogokat egyetemesnek tartjuk. Helyesnek gondoljuk, ha a nemzetközi közösség fellép az ezzel ellentétes elvekkel, politikával szemben. Ugyanakkor tudomásul vesszük, hogy az egymás mellett létező nemzeti, regionális kultúrák korában ezen elvek érvényesítésének adott módja, gyakorlata érvényes vita tárgya.
21. Az átalakuló világrend szereplőit természetesen együttesen mozgatják történelmileg kialakult értékrendjük, kultúrájuk megőrzésének, terjesztésének szándéka, és egyedi gazdasági, biztonsági és egyéb érdekeik képviselője. Magyarország ebben a globális rivalizálásban nem maradhat egyedül és nem lehet semleges, mert értékei és érdekei elsősorban Európához kötik, melynek legfontosabb globális szövetsége az Egyesült Államok. Ez az érték- és érdekszövetség nem csorbítja egyoldalúan nemzeti szuverenitásunkat. Éppen ellenkezőleg, napjainkban a nemzeti szuverenitások egy részének kölcsönös összegzése és közös gyakorlása a nemzeti cselekvőképesség megőrzésének és kiterjesztésének egyetlen sikeres útja.
22. Magyarország megpróbálhatja kivonni magát a globális folyamatokból, megkísérelheti csökkenteni kockázatait például úgy, hogy egyenlő távolságot/közelséget tart a rivális felektől, de ez aligha sikerülhet neki. Magyarországot történelmi, kulturális beágyazottsága a Nyugathoz köti, mi több, tagja a legnagyobb, legerősebb biztonsági, katonai szövetségnek (NATO), valamint a világ legszorosabb gazdasági, pénzügyi, kereskedelmi államközi szövetségének (Európai Unió), melynek a világgazdaságból, világkereskedelemből való részesedése az Egyesült Államokhoz és Kínához mérhető. Magyarország vagy elhagyja ezeket az intézményes kereteket, vagy az Európai Unió tagjaként közvetlenül részese marad a globális együttműködésnek, versenynek. A kimaradás hosszú történelmi időre végzetes lemaradást, kizáródást, lesüllyedést jelentene. Csak a tagsági viszony és ezeknek az intézményeknek a megerősítése lehet a célunk, hogy velük és általuk sikeresebbek lehessünk ebben a globális átalakítási folyamatban.
23. Az európai együttműködés kiszélesítésének, elmélyítésének, az Európai Egyesült Államok létrehozásának pártján állunk. Az elmúlt évek kihívásai, válságai (koronavírus-járvány, orosz-ukrán háború) közepette az Európai Unió sokakat meglepett, hogy képes gyorsan dönteni, egységesen cselekedni. Mindez különösen annak ismeretében perdöntő bizonyíték az Unió erejéről, életképességéről, hogy volt(ak) olyan tagország(ok) – Magyarország, esetenként pedig Lengyelország is –, mely(ek) folyamatosan a közös döntések vétőzásával revolverte(k) a tagállamok túlnyomó többségét.

24. Mindeközben vannak olyan ügyek, mint például a globális felmelegedés megállítása vagy a nemzetközi menekültkérdés szabályozása, rendezése, kevésbé emlegetett példát is említve a munka értékének tisztességes elismerése és megfizetése, amelyek csak a mainál szorosabb, kikényszeríthető, eredményesebb globális együttműködés révén oldhatók meg. Ezekben a kérdésekben például nem több nemzeti, hanem nagyobb globális befolyás kell. De hasonló szabályozásra van szükség a globális tőke nagyobb társadalmi felelősségének kikényszerítésére, a globális és nemzeti közteher-viselésben való részvételükre, ellenőrzésükre, elszámoltathatóságukra.

IV) A haza vigyáz rád

25. A szociáldemokráciának a racionalitással kötött (politikai) filozófiai házassága nehezíti annak megértését, hogy az emberek nem egyszerűen egyéni előnyöket és hátrányokat tudatosan mérlegelő és eszerint ítélő, döntéshozó egyedek.
26. Az ember társas lény, akit anyagi létezésén túlmutató hitei, érzelmei, vágyai, félelmei mozgatnak. A szociáldemokratáknak éppen ezért olyan világ közös megteremtését kell ajánlani az embereknek, amely az anyagi élet biztonsága, a gyarapodás, a felemelkedés reménye mellett a befogadó, elismerő, vigyázó közösségi létezés feltételeinek megteremtését is kínálni tudja.
27. A haza vigyáz rád, a haza vigyáz a családodra. Nem vagy egyedül, nem hagyunk egyedül – ezt ajánlja a szociáldemokrata politika. Vigyázunk a hitedre, tiszteletben tartjuk a választásodat. Hazafias politikát folytatunk, mely egyesíteni képes a nemzeti keretek közötti létezés belátható biztonságát a holnapot fenyegető, újonnan megjelent globális kihívásokat kezelni képes nemzetek közötti együttműködéssel.

V) Az emberek állama

28. A gazdagok állama helyett az emberek államára van szükség. A szabad emberek államára, a közösségek államára. Az emberek közösségi államát az emberek természetes, sokszínű közösségei teszik lakhatóvá, élhetővé.
29. Az emberek állama az emberek megbecsülésének állama. A megbecsülés nem az ember származásának, iskolai végzettségének, munkahelyi beosztásának, hanem az embernek önmagáért jár, mert minden ember ugyanannyit ér, függetlenül korától, szakmájától, lakó- vagy munkahelyétől, hitétől, vallásától és sorolhatnánk. A magyarok állama, az emberek állama tisztelettel szervezi, vezeti, irányítja az állampolgárok közösségét, megbecsülve valamennyi embert, polgárt, akik sokfajta, olykor

mások számára akár láthatatlan egyéni és csoportos erőfeszítést tesznek azért, hogy jobban, boldogabban, biztonságban éljenek.

30. Az emberek közösségi állama az állampolgárok kisebb-nagyobb közösségeinek vigyázó őre, bátorító partnere, ha kell, építője. Az állam nem lelketlen számológép, amely kizárólag költségvetési előnyök és hátrányok alapján dönt közös dolgairól. Mert az emberek állama kötelességének tudja azt is, hogy megőrizzük és erősítsük az emberek közösségeit, hogy óvjuk és kiterjesszük a mindennapi élet kiszámíthatóságát, biztonságát.
31. Amikor az emberek államáról beszélünk, akkor egyebek mellett az alábbi területeken javasunk fordulat mélységű változásokat:
- A jelenlegi arányokat megváltoztatva, a közös nemzeti jövedelemből a mainál nagyobb részt kell adni az embereknek, és kisebbet a vállalatoknak.
 - Alakítsunk ki tisztességes, a mainál sokkal egyenlőbb jövedelem- és vagyoneelosztást a leggazdagabbak, a tulajdonosok, a topmenedzserek és a dolgozó és nyugdíjas többség között.
 - Állítsuk helyre az állam egyre kiüresedő, egyre inkább a piacra vagy más társadalmi szereplőre átruházott felelősségét az alapvető közszolgáltatások terén. Újra az állam legyen köteles számon kérhetően és kikényszeríthetően biztosítani a legfontosabb közszolgáltatásokat (például: oktatás, közművelődés, egészségügy, szociális ellátás stb.).
 - Szüntessük meg a befolyásos, kiváltságos csoportok, emberek nem ellenőrzött, nem átlátható, informális politikai befolyását, miközben valamennyi állampolgár számára szélesítsük ki az érdemi részvétel lehetőségét a rájuk vonatkozó döntésekben.

A következő fejezetekben az e területeken javasolt változtatások irányait mutatjuk be. A javaslatok egy lehetséges általános európai válasz irányát mutatják, egy részük a sajátos magyar körülményeket veszi figyelembe és ajánl megoldást.

VI) Több jövedelmet az embereknek, kevesebbet a tőkének!

32. A tőke szabadon mozog a világban, hiszen nincs nyelve, családjá, barátai. A lehető legnagyobb nyereséget célozva aszerint is keresi helyét országok, földrészek között, hogy hol kell a legkevesebbet fizetni a dolgozóknak ugyanazért a munkáért. A globális béregyenlőtlenség, illetve az általa is motivált tőkemozgás a felelős azért, hogy a fejlett országokban évtizedek óta változatlanok a bérjévedelmek. Éppen ezért a vállalatokra megállapított globális minimumadó mellett lépéseket kell tenni globális szociális- és bérkövetelmények megállapítására, és ezt tartalmazó megállapodás megkötésére.

33. A vállalatok jogi személyek, születnek, megszűnnek, leányvállalatot hoznak létre, jogokat szereznek és gyakorolnak, pereskednek, élvezik az állam szolgáltatásait. Ha az állam nem működne, a vállalatok se tudnának működni. Mégis, a vállalatok sokkal kevésbé vesznek részt az állam működtetésének finanszírozásában, mint az emberek.
34. Nem látjuk indokoltnak, hogy a befektetett tőke jövedelme után kevesebb közterhet kelljen fizetni, mint a munkajövedelem után.
35. Miközben az emberek közterhet fizetnek jövedelmük, fogyasztásuk után, ugyanez nem igaz a termelőtőkére.
- A dolgozó emberek teljes munkabére valójában nem jövedelem, hanem bevétel, melyből önfenntartásuk költségeit is fedezni kell. Mégis adót kell fizetniük a teljes bevételük után. A vállalatok ezzel szemben levonhatják bevételükből a költségeiket, és csak az ezután fennmaradó nyereségük után fizetnek adót.
 - Az emberek jövedelmüktől függetlenül akkor is adót fizetnek, amikor vásárolnak. Ez a forgalmiadó-bevétel az államok egyik legnagyobb bevételi forrása. Az államok ebből is finanszírozzák működésüket, például az igazgatást, az oktatást, a közlekedési infrastruktúrát, melynek hasznait a vállalatok is élvezik.
36. Mindezek alapján – a mesterséges intelligencia általános elterjedésére, a robotizáció tömeges megjelenésére is tekintettel – azt tartjuk helyesnek, ha
- a működőtőke a jövedelemtermelő képességétől függetlenül is közvetlen köztelherviselésre kötelezett, hiszen részt kell vállalnia az általa is élvezett állami szolgáltatások finanszírozásából;
 - a tőke és a munka bevételeinek, jövedelmének azonos az adóügyi megítélése, azaz ha a vállalatok a bevételeikből levonhatják költségeiket, és csak az így fennmaradó eredmény után adóznak, akkor az emberek munkabéréből is levonható legyen a létfenntartásra fordított, elismert költséghányad.
37. Az állam köteles úgy megállapítani a mindenkori minimálbért, hogy az fedezze az emberek tisztességes, kulturális igényekkel bővített megélhetési szükségleteit.

VII) Fizessenek a milliárdosok!

38. A magasabb jövedelmű, vagyonú emberek nem több, hanem jövedelmük, vagyonuk arányában kevesebb közterhet viselnek, mint az átlagos vagy az alatti jövedelemmel, vagyonnal rendelkezők. Aki teljes jövedelmét létfenntartásra, az ehhez kötődő fogyasztásra költi, az fogyasztási adóban megfizeti (elveszti) teljes jövedelmének a fogyasztási adóval arányos részét. Akinek a jövedelme meghaladja a fogyasztási

szükségletet, az jövedelmének a fogyasztást meghaladó része után már nem fizet fogyasztási adót, így a teljes jövedelmére vetített fogyasztási adóhányad kisebb lesz, mint az alacsonyabb jövedelmű embereké. Ráadásul a fogyasztásra el nem költött, befektetett pénz jövedelme alacsonyabb kulcsokkal adózik, illetve mentesül egyes közteherviselési kötelezettségek alól. Éppen ezért indokolt a munka és a befektetett tőke adóterheit egymáshoz közelíteni.

39. A vagyon kötelez. A nagyobb vagyon tulajdonosának, a kiugróan magas jövedelemmel rendelkezőknek nagyobb felelősséget kell vállalniuk az ország közös feladatainak teljesítésében, céljainak elérésben. Ezért tartjuk indokoltnak, hogy a sokmillió havi jövedelemmel és/vagy sokmilliárdos vagyonnal rendelkezők másoknál nagyobb jövedelemadót, illetve vagyonadót fizessenek. A sokmilliárdos vagyon öröklése legyen öröklésadó-köteles.
40. Minden munkát és minden dolgozót meg kell becsülni. Mégis az történt az elmúlt másfél-két évtizedben, hogy miközben a vállalati dolgozók fizetése alig változott, a vállalati vezetők jelentős részének a jövedelme az égbe szökött. Szerintük ez indokolatlan és káros folyamat. A vállalati bérkülönbségeket méltányos, jogszabályban is rögzített keretek közé kívánjuk terelni. Éppen ezért támogatjuk, hogy az előre, jogszabályban rögzített jövedelemkülönbséget meghaladó jövedelmek után (beleértve a kedvezményes részvényprogram alapján keletkező jövedelmeket is) a vállalat jelentős kiegészítő adót legyen köteles fizetni.

VIII) Adóért szolgáltatást!

41. Az állam szigorú szabályok szerint adóztat, de egyre inkább felelőtlenül szolgáltat. Az adózás kötelezettségét az állam részletesen szabályozza, betartását ellenőrzi, kikényszeríti, elmulasztását bünteti. Ezzel szemben az állami szolgáltatások nyújtásának szabályai elnagyoltak, minőségi feltételeket alig tartalmaznak, kikényszeríthetőségük esetleges.
42. Az emberek állama az emberekre vigyázó állam, adóketési jogával szemben arányos közszolgáltatási kötelezettség terheli. Az adózásért tehát szolgáltatás jár. A kikényszeríthető adózásért kikényszeríthető szolgáltatás. Az egyes állami szolgáltatások nyújtásának legfontosabb jellemzőit jogszabálynak kell meghatározni.
43. Azonos adófizetési kötelezettségért egyenlő közszolgáltatást! Az, hogy ki milyen egészségügyi szolgáltatást kap, milyen iskolába veszik fel a gyermekét, általában szólva, milyen elbánásban részesül az államtól, elsősorban attól függ, hogy hol

lakik, milyen kapcsolatai vannak. Az állam nem válogathat az emberek között tet-
szése, ízlése szerint, közjavak széles körét egyenlő hozzáférést garantáló magas
szívnivalú szolgáltatásként, önállóan vagy másokkal együttműködve biztosítja. A
közszolgáltatások nyújtásának végső felelőssége az államot terheli.

44. Az állam által nyújtott szolgáltatás megfelelőségét (elérhetőség, mennyiség, minő-
ség stb.) az államtól független állampolgári, civil részvétellel működő testületnek
kell minősítenie, a minősítés részletes, területi egységekre, intézményekre lebontott
eredménye nyilvános.
45. Ha az állam által nyújtott szolgáltatás nem felel meg a jogszabályban rögzített köve-
telményeknek, akkor az állam kártérítést fizet és/vagy lehetővé teszi, hogy az állam
költségére a jogosult magánpiacon vásárolja meg a neki járó szolgáltatást.
46. A magyar állam helyreállítja az állami költségvetési garanciával működő egészségbizto-
sítási rendszert, és a biztosítási elv keretei között szerződéses (törvényi) keretek között
valamennyi biztosított számára egyenlő feltételekkel nyújtja a garantált szolgáltatásokat.
47. A közoktatás teljes ingyenességét a tanulók alkotmányos jogává, annak biztosítását
az emberek államának alkotmányos kötelezettségévé tesszük.
48. Az oktatás teljes rendszerében széleskörű ösztöndíjrendszer biztosítsa, hogy a ta-
nulni vágyó, tehetséges fiatalok anyagi háttérüktől függetlenül tanulhassanak.
49. Az emberek állama kiterjedt szociális felelősségének részeként a mindenkori meg-
élhetési minimumhoz igazítja a kikényszeríthető kötelező ellátás szintjét, önálló
programokkal csökkenti a lakhatási, rezsi- és közlekedési szegénységet.

IX) Demokratizáljuk a demokráciát!

50. A milliárdosoknak több felelősségük van, nem pedig több joguk.
51. Az erejüket, kapcsolataikat a politikai döntéshozatal nem átlátható, nem ellenőrzött, nem
demokratikus befolyásolására használó csoportok, személyek nem legitím előjogait
megszüntetjük, ezzel szemben az emberek közéleti részvételi lehetőségeit kiszélesítjük.
52. A jogállami normák és intézmények helyreállítása mellett két csapat el fogunk zárni.
A kormányközeli befolyásos szereplőknek nyújtott, ellenőrizhetetlen költségvetési
pénzosztás, vagyonjuttatás csapját, és az ugyanezen tényezők számára egyoldalú-
an kedvező, nem átlátható jogszabályalkotás csapját.

53. Meghatározott körbe tartozó politikai és államigazgatási vezetők valamennyi hivatalos találkozájáról részletes, írásos emlékeztető készül, melyek nem selejtezhetők le, és öt évnél hosszabb időre nem titkosíthatók. Ugyanezen kör a magántalálkozási-ról is köteles írásos jelentést tenni, ha azon közfeladatát érintő, ahhoz kötődő, annak ellátását befolyásolni szándékozó cselekmény, esemény történt.
54. Állami támogatásról, állami vagyonjuttatásról, értékesítésről csak az ilyen szándék előzetes nyilvánosságra hozatala, az erre vonatkozó nyilvános vita lehetővé tétele, majd a vita lezárása után a döntés nyilvános, bíróságon megtámadható indoklása mellett, vagy hasonló feltételeknek megfelelő pályázaton lehet dönteni.
55. A közügyekben a tájékozódáshoz való jog alkotmányos alapjog, feltételeinek biztosítása az állam kötelessége. Az állam független testület által kialakított és betartásukat ellenőrző normák szerint működő országos és helyi online, elektronikus és írott sajtót tart fenn.
56. Az állam biztosítja a munkavállalók széleskörű érdekképviselésének megszervezését, kötelezővé teszi minden húsz főnél többet foglalkoztató munkahelyen az alkalmazotti képviselőlet működtetését, helyreállítja az érdemi sztrájkjogot a verseny- és a közszférában.
57. Kiszélesítjük és leegyszerűsítjük a petíciós joggyakorlás körét, melynek keretében az emberek előterjesztéssel, kezdeményezéssel, kérelemmel fordulhatnak a hatóságokhoz, népképviselői intézményekhez, testületekhez. Megkönnyítjük a helyi és országos népszavazás kezdeményezésének lehetőségét.
58. Az embereket közvetlenül érintő egyes kérdésekben a kormány kötelessége, hogy előzetes véleménynyilvánító népszavazáson tegye lehetővé a választók véleménynyilvánítását.

X) Kinek az uralma jön?

59. Az utóbbi évtizedekben megjelent, az életünkre nézve meghatározó jelentőségű technológiák egy része felett a nemzeti és globális emberi közösség elvesztette (nem teremtette meg) a kontrollt, a közérdek érvényesítésének lehetőségét. Így van ez például a közösségi médiában, a világűr hasznosításában, legutóbb pedig a mesterséges intelligencia fejlesztésében és alkalmazásában.
60. A magánérdek, a profitérdek nem előzheti meg a közérdeket. Útját kell állni annak, hogy e technológiák hasznát privatizáljuk, a kockázatukat meg közössé tesszük.

61. A tájékozódáshoz, a véleménynyilvánításhoz fűződő alapvető jog biztosítása nem teremthető meg a közösségi média mainál kiterjedtebb, részletes szabályozása, közösségi felügyelete nélkül. Olyan nemzetközi szabályozást sürgetünk, amely a közösségi média működésének szabályozását közelíti a klasszikus sajtó szabályozásához, és kiszélesíti a közvetített tartalomért viselt felelősséget.
62. A világűr hasznosítását az emberiség közös monopóliumává kell tenni. Meg kell akadályozni, hogy akár egyes nemzetek, akár egyes vállalatok önkényesen meghatározott saját (katonai, üzleti stb.) érdekük alapján korlátlanul használják a világűrt, a használat biztonsági és egyéb nem kívánatos következményeit pedig az emberiség egészére hagyják.
63. Az emberi értelmet elérő, azt meghaladó mesterséges intelligencia megjelenése minden bizonnyal az emberiség előtt álló, valaha létezett legnagyobb kihívás. Az ember mint faj sorsa a tét. A szingularitásig (az embernél intelligensebb gépek megjelenéséig) vezető út is tele van kockázatokkal. Munkahelyek, foglalkozások kerülnek veszélybe, tűnhetnek el, meredeken növekedhet a digitális szegénység, a társadalmak szétszakadásának mértéke. Elengedhetetlennek tartjuk a mesterséges intelligencia fejlesztésnek és alkalmazásának kiterjedt közösségi kontrollját, hogy az az emberiség közös javát, ne pedig alávetését, pusztulását hozza el.

A fentiekben amellet érveltünk, hogy hozzuk közelebb egymáshoz az embereket, igazságosabban osszuk el a rendelkezésre álló jövedelmet, vagyont, a közéleti részvétel lehetőségét. Mert közösséget a közös élet, a közössé tett sorsok teremtenek, melyek viszont meg sem születnek, ha egy egész világ választja el az embereket életlehetőségeik, életfelelősségük tekintetében.

Ezeket a kérdéseket újra kell gondolni.

Ugyanakkor nincs okunk feladni azt az eszményt és törekvést, hogy elfogadjuk egymást, tiszteljük mindenki saját életét, hogy hiszünk a jobb világot teremtő változás keresésének jogában és kötelességében, hogy bátorítani kell az új utakat nyitó kulturális, művészeti, tudományos útkeresést. A tudás és cselekvés társadalmát kívánjuk.

Budapest, 2023. szeptember 21.

Kiadja: Demokratikus Koalíció 1066 Budapest, Teréz krt. 46.
Kiadásért felel: Sebián-Petrovszki László pártigazgató